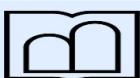

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

راهنمای تدوین طرح دوره و طرح درس

(Course) دوره

دوره در زبان عامه همان یک واحد درسی است و به اشتباه درس خوانده می شود . مثلا درس بیوفیزیک -دو واحد در رشته پرستاری یک دوره محسوب می شود . هر دوره دو واحدی تئوری معمولا از ۱۷ جلسه یا درس Lesson تشکیل می شود.

طرح دوره Course Plan

مستندی است که در آن مشخصات طراحی یک دوره بطور کامل ثبت می گردد. طرح درس نیز چنین است تنها در محدوده یک درس انجام می شود . برای کامل بودن کار برای هر دوره باید به تعداد جلسات آموزشی طرح درس تهیه شده باشد تا طرح دوره کامل باشد . یک چارچوب برای طرح دوره تدوین شده که آن را در زیر مشاهده می کنید .

توصیف دوره آموزشی.....

۱. نام دوره :
۲. جمعیت هدف:
۳. اهداف یادگیری پایان دوره :

 - a. اهداف شناختی :
 - b. اهداف روانی حرکتی:
 - c. اهداف نگرشی :

۴. استراتژیهای ارتقا کیفیت درنظر گرفته شده در آموزش:
۵. محتوای آموزشی دوره:
 - سرفصلهای آموزشی دوره:
 - رفرنسهای آموزشی دوره :
۶. روشهای آموزشی دوره:
۷. تعداد ساعت / واحد آموزشی:
۸. ارزشیابی های دوره:

تدوین طرح درس (Lesson Plan)

طرح درس برای نخستین بار در سال ۱۹۱۸ توسط "فرانکلین بوبیت" مطرح شد و لزوم استفاده از سازماندهی درامر یاددهی – یادگیری مورد تأکید قرار گرفت. طرح درس به شکل امروزی آن، در سال ۱۹۵۰ به وسیله روانشناسان بر جسته امر تعلیم و تربیت "بنجامین اس. بلوم" "شکل گرفت و در سال ۱۹۶۲ "رابت گلیرز" نظرات تکمیلی خود را در راستای دیدگاه‌های بلوم مطرح کرد که تا به امروز نیز مدنظر برنامه‌ریزان و هدف گذاران آموزشی و دست اندرکاران امور آموزشی در سطح جهان بوده است.

طرح درس، عبارت است از تقسیم محتوای یک مادهٔ درسی در یک دوره معین به مراحل و گامهای مناسب و مشخص بر اساس هدف و نتایج آموزش. طرح درس چارچوب تدریس را طراحی می‌کند که بر اساس آن استاد و دانشجو در هنگام تدریس با هدفی مشترک و مشخص به یکسو حرکت می‌کنند. آگاهی از چگونگی تدوین طرح درس نشانگر مهم برازنده یک مدرس حرفه‌ای است.

طرح درس عبارت است از فرآیند برنامه ریزی و سازمان دادن به مجموعه فعالیتهایی که مدرس در ارتباط با هدفهای آموزشی، محتوای درس و توانایی‌های فراغیران برای مدت زمان مشخص تدوین می‌کند. طرح درس سندی است که اجزای مختلف فرآیند آموزشی فعال برای مشارکت دانشجو به منظور دست یابی به اهداف آموزشی را ترسیم می‌کند. طرح درس ساختاری سازمان یافته برای تدریس و نقشه‌ای کلی برای هدایت فعالیت‌های آموزشی است و در آن مفاهیم، اهداف، فرصت‌های آموزشی و روش‌های ارزیابی یک درس مشخص، بیان می‌شود. در یک طرح درس مجموعه فعالیت‌هایی که استاد از پیش برای رسیدن به یک یا چند هدف آموزشی ویژه تدارک می‌بیند، پیش‌بینی و تنظیم شده است و استاد با کمک طرح درس می‌تواند فعالیت‌های ضروری آموزشی را به ترتیب و در مراحل و زمان‌های مشخص و به شیوه‌ای منطقی پیش ببرد.

طرح درس روزانه

طرح درس روزانه شامل پیش‌بینی مجموعه فعالیت‌هایی است که معلم از پیش برای رسیدن به یک یا چند هدف آموزشی در یک جلسه تدریس، تدارک می‌بیند. طرح درس جلسات آموزشی سبب می‌شود که استاد فعالیت‌های آموزشی را به ترتیب و یکی بعد از دیگری در مراحل و زمان‌های مشخص و به شیوه‌ای منطقی اجرا کند و نتایج حاصل از آن را برای تدریس در مراحل بعدی آموزش، مورد استفاده قرار دهد. در واقع طراحی هر جلسه آموزشی، سازماندهی و ارزیابی دائمی جریان فعالیت‌های یاددهی- یادگیری را سبب می‌شود.

این پیش‌بینی باید به سوالات زیر پاسخ دهد:

- ۱- فراغیران چه چیزی باید یاد بگیرند.
- ۲- چه روش‌هایی برای تدریس مورد استفاده قرار خواهد گرفت؟
- ۳- فراغیران چگونه ارزیابی خواهند شد (ابزار ارزیابی و نوع سوالات)
- ۴- زمانی که فراغیران آموزش خواهند دید (برنامه زمانی) چقدر است؟
- ۵- عرصه آموزش کجاست؟ (مکانی که فراغیران در آن آموزش خواهند دید)
- ۶- مخاطب برنامه (فراغیران) چه کسانی هستند؟

مزایا و محسن طرح درس:

- ۱- فعالیت‌های آموزشی را نظم دهد.

- . (Must learn) باعث می شود عوامل اصلی جریان تدریس در نظر گرفته شود
- باعث می شود که مدرس از روشها و فنون مناسب تدریس استفاده نماید.
- مشکلات احتمالی تدریس پیش بینی می شود.
- وظیفه مدرس و فرآگیران رامشخص کند.
- توجه مدرس را به انتخاب روش‌های مناسب آموزش جلب می نماید.
- ارزشیابی مدرس توسط مؤسسه آموزشی را آسان می نماید.
- ارزشیابی فرآگیران توسط مدرس را آسان می کند.
- باعث می شود که مدرس و فرآگیران با اعتماد بیشتری سرکلاس درس حاضر شوند.
- انتظار می رود در زمان تدریس و با توجه به طرح درس و اهداف تنظیم شده ، نیازهای آموزشی فرآگیران مدنظر قرار گیرد و آموزش با رعایت اولویت بندی انجام شود.

رعایت مراحل و نکات زیر برای تدوین یک طرح درس خوب لازم و ضروری است:

- تحلیل و تنظیم اهداف آموزشی
- تحلیل و تعیین محتوا ، روش و وسیله کمک آموزشی
- تحلیل و تعیین نظام ارزشیابی

گام اول : تحلیل و تنظیم اهداف آموزشی

هدفهای آموزشی، بیان کننده وضعیت مطلوب یادگیرنده در یک رویداد آموزشی هستند. هدفهای مفید و قابل وصول باید فرآگیرمحور (مخاطب یادگیرنده)، صریح و قابل فهم، قابل مشاهده و اندازه گیری و توصیفی از نتایج یادگیری باشند.
مراحل نگارش هدفهای آموزشی:

- **تعیین هدف یا هدفهای کلی :** هدفهای کلی آموزشی اهدافی هستند که باید در پایان یک دوره آموزشی تحقق یابند. به عبارت دیگر هدفهای کلی آموزشی حاوی نتایجی هستند که مدرس انتظار دارد، در اثر آموزشی که به فرآگیران می دهد و فعالیتهایی که آنها برای یادگیری به عمل می آورند عاید آنان گردد.
- **تبديل اهداف کلی به اهداف میانی (رؤوس مطالب)** هدفهای میانی از هدفهای کلی سرچشمه میگیرند، اما نسبت به آنها محدودتر و مشخص تر، و نسبت به هدفهای عینی جامعیت و شمول بیشتری دارند. پس از تعیین و نوشتمن موضوع درس، طراح باید عنوانین فرعی موضوع درس را مشخص سازد، ترتیب و توالی مناسب عنوانین فرعی همواره باید مورد توجه قرار گیرد. مثال: اجزاء مختلف فرمولاسیون فراورده های دارویی ، آناتومی دستگاه تنفس
- **تبديل هدفهای میانی به هدفهای عینی و قابل مشاهده (اهداف رفتاری):** هدفهای آموزشی عینی به آن دسته از هدفها گفته می شود که نوع رفتار و قابلیتها باید را که انتظار داریم دانشجو پس از یک فعالیت آموزشی به آنها برسند، مشخص می کنند. اولین پیش نیاز برای نوشتمن یک هدف عینی صراحت و قابل فهم بودن آن است، برای نوشتمن هدفهای عینی باید از افعالی استفاده کرد که نتوان بیش از یک معنا از آنها استنباط کرد. تدریس باید با توجه به شرایط، ضوابط و امکانات متناسب با سطوح مختلف حیطه های یادگیری سپس براساس سلسله مراتب از آسان به مشکل و یا به صورت پیش نیاز و پس نیاز مرتب گردد. در هدفهای رفتاری عملکرد (رفتارمورد مشاهده)، شرایط و معیار دقیقاً باید مشخص شود. عبارت

دیگر مشخص کنیم که فرآگیر از چه چیزهایی می‌تواند یا نمی‌تواند استفاده کند و یا در کجا و در چه زمانی باید مهارت لازم را کسب کند. مثلاً با استفاده از کتاب، بدون استفاده از ماشین حساب، در حضور جمیع . منظور از معیار (درجه موفقیت) حد نصایی است که بر اساس آن رفتار ارزشیابی می‌شود . مثلاً سه مورد از چهار مورد، در عرض دو دقیقه ۷۱٪ صحت، بدون غلط . برای طرح هدفهای رفتاری رعایت چهار ویژگی مخاطب، فعل رفتاری، شرایط و معیار و درجه موفقیت، ضروری می‌باشد.

طبقه بندی سطوح **یادگیری**: هدفهای رفتاری در طبقه‌های مختلف یادگیری قرار می‌گیرند و متناسب با پیچیدگی و ماهیت سطوح مختلفی را در بر می‌گیرند . دانشمندان تعلیم و تربیت هدفهای تربیتی را در سه حیطه تقسیم بندی کرده‌اند. تغییراتی که در اثر تعلیم و تربیت در ذهن ایجاد می‌شود ماهیت آن دانش و معلومات است در "حیطه شناختی" قرار داده‌اند. آنچه که به ارزشها، نگرشها و احساسات مربوط می‌شود در "حیطه عاطفی" و آنچه که با مهارتهای حرکتی ارتباط پیدا می‌کند در "حیطه روانی - حرکتی" جای داده‌اند.

حیطه شناختی (cognitive) بنجامین بلوم (۱۹۵۶) تفکر را به شش فرایند تقسیم می‌کند و معتقد است که فرآگیران باید در یک سطح از سطوح فکری آن تبحر حاصل کنند تا بتوانند به سطح بعدی برسند . فرایندهای اساسی تفکر یا سطوح یادگیری در حیطه شناختی به ترتیب عبارتند از:

دانش (knowledge) ساده ترین سطح شناخت بوده و شامل آن دسته از آموخته‌های است که بیشتر با حافظه سروکار دارد. دانش شامل یادآوری (بازخوانی و بازشناسی) امور است. نمونه هدفهای رفتاری طبقه دانش عبارتند از: تعریف کند، نام ببرد، مشخص کند، فهرست کند، بیان کند و ...

درک/فهمیدن (Comprehension) عبارتست از توانایی فرد در پی بردن به معنی و مفهوم یک مطلب و بیان آن با استفاده از کلمات و جملات خود می‌باشد. نمونه هدفهای رفتاری طبقه فهمیدن عبارتند از: ترجمه کند، مثال بزنده، حل کند، تمیز دهد، توضیح دهد، خلاصه کند، بازنویسی کند، شرح دهد و ...

کاربرد یا بکاربستن (application): در این سطح یادگیری عمق بیشتری نسبت به فهمیدن پیدا کرده و فرآگیر توانایی به کاربستن قوانین، اصول و روشها را در موقعیت جدید و بدون این که به او راه حلی داده شود، را بدست می‌آورد. برای سنجش توانایی فرآگیر در کاربرد باید او را در موقعیتی قرارداد که عیناً "شبیه به آنچه درگذشته آموخته است نباشد.

منظور این است که مسئله یا سؤال در سطح کاربرد باید:

الف- در قالب یک موقیت فرضی طرح شود.

ب- از مواد و مطالبی ترکیب شده باشد که فرآگیر درگذشته با آنها تماس نداشته است.

ج- از مسائلی باشد که فرآگیر آنها را می‌شناسد، اما به شکلی است که وی قبل از "درباره آنها فکر نکرده است.

نمونه هدفهای رفتاری طبقه کاربرد عبارتند از: تغییردهد، نمایش دهد، محاسبه کند، کشف کند، اندازه گیری کند، کنترل کند و ...

تجزیه و تحلیل (analysis) این سطح از یادگیری و تفکر بر توانایی فرد به تقسیم و شکستن مطلبی به اجزاء کوچکتر و تشکیل دهنده آن و همچنین درک روابط بین اجزاء و نحوه سازمان یافتن آن تاکید دارد. نمونه هدفهای رفتاری طبقه تجزیه عبارتند از: تفکیک کند، جدا کند، با نمودار نشان دهد و ...

ترکیب (synthesis) عبارتست از توانایی در هم آمیختن و به هم پیوند زدن اجزاء به منظور ایجاد یک کل جدید می‌باشد. نتایج یادگیری در این سطح، ارائه راه حل‌های جالب و ابتکاری و خلاق می‌باشد. نمونه هدفهای رفتاری طبقه ترکیب عبارتنداز: طبقه بنده کند، نمودار تهیه کند، گروه بنده کند و...

ارزشیابی (Evaluation) شامل قضاوت درباره ارزشها، روشها، اطلاعات، ساخت‌ها و حتی شیوه‌های مواجهه با مسائل و مشکلات مختلف می‌باشد. یادگیری و تفکر در این سطح زمانی صورت می‌پذیرد که فراگیر کلیه سطوح قبلی را طی کرده و پشت سر گذاشته باشد. نمونه هدفهای رفتاری طبقه ارزشیابی عبارتنداز: مقایسه کند، نتیجه گیری کند، انتقاد کند، داوری کند و... .

هدفهای حیطه عاطفی (affective): حیطه عاطفی شامل رفتارهایی است که به علایق، احساسات، ارزشها، نگرشها، اخلاقیت و عواطف مربوط می‌شود. حیطه عاطفی هم مانند هدفهای حیطه شناختی دارای طبقاتی است که از ساده به پیچیده تنظیم یافته است. این طبقات عبارتنداز:

دریافت یا توجه (receiving) در این سطح منظور آن است که فرد نسبت به وجود پدیده‌ها و یا حرکات آگاه و حساس بوده و مایل به دریافت یا توجه به آنها باشد. نمونه هدفهای رفتاری طبقه دریافت عبارتنداز: می‌پرسد، انتخاب می‌کند، با دقت گوش می‌دهد و...

واکنش (responding) در این طبقه از حیطه عاطفی ما با رفتارهایی سروکار داریم که فراتر از توجه صرف به پدیده موردنظر است. در اینجا فرد به اندازه کافی انگیزه دارد به طوری که نه تنها مایل به توجه کردن است، بلکه فعالانه توجه می‌کند. نمونه هدفهای رفتاری طبقه واکنش عبارتنداز: پاسخ می‌دهد، کمک می‌کند، موافقت می‌کند، بحث می‌کند، گزارش می‌دهد.....

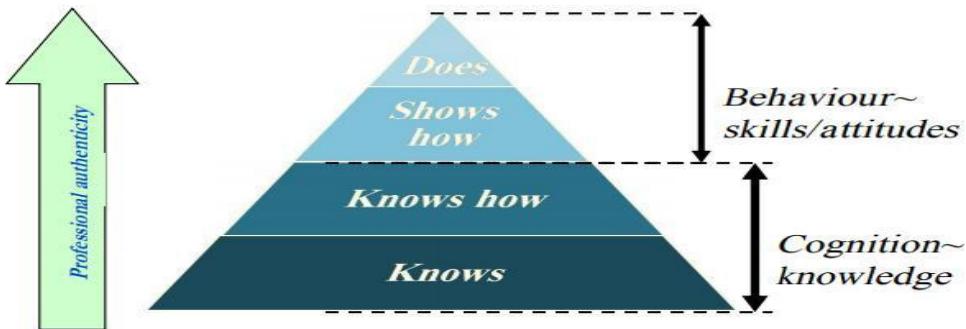
ارزش گذاری (valuing) رفتارهایی که در این طبقه قرار می‌گیرند از ثبات و پایداری کافی برخوردار است. به نحوی که به صورت خصلت ناشی از داشتن یک عقیده یا یک نگرش در می‌آید. نمونه هدفهای رفتاری این طبقه عبارتنداز: طرفداری می‌کند، تغییر می‌دهد، اصلاح می‌کند، منظم می‌کند، تعديل می‌کند و...

تبیلور ارزشها: در این سطح ارزشها یکی که پیش از آن در سلسله مراتب ارزشی فرد جایگاهی داشته اند به صورت نظامی که از ثبات درونی برخوردار است سازمان می‌یابد. در چنین وضعیتی رفتار فرد به جز در مواردی که وی مورد مخاطره قرار گیرد، تحت تاثیر عواطف و احساسات واقع نمی‌شود. بدین ترتیب فرد طبق ارزشها یکی که درونی کرده است به شیوه‌ایی که اثبات عمل می‌کند. نمونه هدفهای رفتاری طبقه تبیلور ارزشها عبارتنداز: تحت نفوذ قرار میدهد، تجدید نظر می‌کند، داوری می‌کند، قضاوت می‌کند و...

حیطه مهارتی یا روانی-حرکتی (Psychomotor) طبقات اصلی این طبقه بنده عبارتنداز:

تقلید، اجرای مستقل (accuracy)، دقت (independent performance)، هماهنگی حرکات (normality) و عادی شدن (coordination of actions)

MODEL OF COMPETENCE

گام دوم : تحلیل و تعیین محتوا، روش و وسائل آموزشی

بخش دیگر طرح درس به توصیف فرایند یاددهی - یادگیری می پردازد . در این بخش مدرس باید چگونگی اجرای آزمون رفتار ورودی، ایجاد ارتباط و انگیزه سازی، روشهای تدریس مورد استفاده، دلایل انتخاب و مبانی نظری این روشها را توضیح داده و چگونگی مدل کلاسی و گروه آموزشی، وسائل و رسانه های مورد استفاده، نحوه جمع بندی مطالب، چگونگی ارزشیابی و نحوه ارائه فعالیتهای تکمیلی و تعیین تکلیف را توضیح دهد. مسلم است که اگر محتوا، روش و وسائل مناسب با هدفها انتخاب و تنظیم نشوند ، حتی اگر هدفهای آموزشی دقیق و خوب تنظیم شده باشند فعالیتهای آموزشی هرگز فرآگیران را به آنچه که باید برسند، هدایت نخواهد کرد.

روش تدریس : با پیشرفت علوم و فنون و پیچیده شدن جوامع بشری، نیازهای فردی اجتماعی نیز پیچیده تر می شود و برای ارضای نیازهای پیچیده احتیاج به علوم و فنون پیچیده تر می باشد. کسب علوم و فنون در سایه به کارگیری روشهای مفید و مؤثر، جدید و کارآمد در آموزش امکان پذیر است. روش تدریس استاد کلید یادگیری دانشجو است. روش تدریس با توجه به اهداف رفتاری و موضوع درس مفاهیم، اصول و قوانین هر علم ، ارتباط با مسائل روز توانایی فراغیران ، علاقه و نگرش آنها، انطباق با زمان آموزش و ... انتخاب می شود. درس به هنگام ارائه درس از یک روش به تنها ی استفاده نمی کند. بلکه در جریان ارائه درس آمیخته ای از آنها را به کار می گیرد. روشهای تدریس شامل : بحث گروهی، پرسش و پاسخ ، طرح مسئله، آموزش گروهی ، آموزش انفرادی، روش نمایش کلینیکی، روش شبیه سازی و SKILL LAB و آموزش از طریق اینترنت (E-learning) و ... می باشد.

مواد و وسائل آموزشی : وسائل آموزشی به کلیه تجهیزات و امکاناتی اطلاق می شود که می توانند در محیط آموزشی شرایطی را به وجود آورند که در آن شرایط ، یادگیری سریعتر، آسانتر، بهتر ، بادوامتر و موثرer صورت بگیرد. انواع وسائل کمک آموزشی نور تاب و غیر نور تاب شامل: رسانه های نوشتاری، کامپیوتر ، تخته، مولاز ، ماکت ، پروژکتور اوره德 ، پروژکتور اسلامی، ویدئو پروژکتور و ... می باشد. به طور کلی عوامل مؤثر در انتخاب رسانه ها عبارتند از: ۱- نوع هدفهای آموزشی ۲- ویژگیهای مخاطبان ۳- روشهای و فنون آموزشی ۴- قابلیت رسانه برای انتقال پیام مورد نظر ۵- جذابیت رسانه ۶- کیفیت فنی هنری ۷- عملی بودن و سهولت ۸- اقتصادی بودن.

مراحل تدریس

تعیین رفتار ورودی فراغیران و ارزشیابی تشخیصی: پس از نوشن هدفهای رفتاری درس، رفتار ورودی فراغیران یا پیش نیازهای تحقق هدفهای رفتاری باید مشخص شوند. آزمون رفتار ورودی وسیله ای است که میزان آگاهی فراغیر را در رابطه با آنچه باید بیاموزد می سنجد. آزمون رفتار ورودی همان آزمون پیشرفت تحصیلی درس قبلی است. ولی اگر بین که پیش نیاز درس جدید هستند. در بیشتر موارد آزمون رفتار ورودی همان آزمون پیشرفت تحصیلی درس قبلی است. ولی اگر بین درس قبلی و درس جدید رابطه ای وجود نداشته باشد، مطالب آزمون رفتار ورودی از درسهای پیش نیاز قبلی خواهد بود.

آماده سازی: آماده سازی فعالیتی است که مدرس از طریق آن سعی می کند ارتباط معنی دار بین تجربیات قبلی و انتظارات و نیازهای فراغیران با هدفهای آموزشی کلاس برقرار کند. مدرس پیش از آنکه مطلب اصلی را به فراغیران ارایه دهد باید ذهن و حواس آنها را برای آموختن درس جدید جلب نماید.

ارائه درس : این قسمت اساس طرح درس را تشکیل می دهد و باید به کاملترین وجه تنظیم گردد. مدرس باید نوع فعالیتهای خود و فراغیران را در جریان تدریس ذکر کند . درس جدید باید بر پایه دانسته ها و تجارب قبلی دانش آموزان طراحی و ارایه گردد، بطوریکه ارتباط منطقی درس جدید با مرحله آماده سازی حفظ گردد . مطالب ارائه شده باید دارای پیوستگی و نظم منطقی باشد. جمع بندی و نتیجه گیری : برای تثبیت مطالب ارائه شده در ذهن فراغیران بهتر است درس ارائه شده خلاصه، جمع بندی و نتیجه گیری شود. این نتیجه گیری می تواند توسط خود فراغیران انجام شود و مدرس اظهار نظر نهایی را انجام دهد. جمع بندی به شیوه های مختلفی صورت می گیرد . مانند جمع بندی از طریق نوشتمن در تابلو، پرسش از فراغیران ، خلاصه کردن توسط فراغیران و ...

فعالیتهای تكمیلی (Supplemental activities) از تعیین هدف کلی هر جلسه، لازم است مدرس فعالیت های تكمیلی فراغیران را که برای تقویت یادگیری آنها لازم است و فرصت کافی برای انجام آنها در کلاس درس وجود ندارد پیش بینی نماید.

پیش بینی این نوع فعالیتها و حتی امکانات و وسایل لازم برای انجام چنین تکالیفی باید دقیقاً مشخص شده باشد؛ مثلاً دقیقاً معین شود چه بخشی از چه کتابی مطالعه و یا تمرينهای چه بخشی از کتاب درسی حل شود یا چه گزارشی با توجه به چه امکاناتی باید تهیه و نوشته شود . چنانچه برای تکمیل درس تمرين لازم باشد باید نوع تمرين و چگونگی انجام آن در طرح درس مشخص گردد.

گام سوم : تدوین برنامه ارزشیابی

ارزشیابی تعیین میزان موفقیت و شایستگی یک برنامه، یک درس و ... در دستیابی به آهداف آن می باشد. با توجه به حیطه تعیین شده برای هر هدف نوع ارزشیابی و سوال(کوتاه پاسخ ،جور کردنی، پاسخ شفاهی، صحیح و غلط، تشریحی، نتایج کار دانشجو مانند گزارشات آزمایشگاهی، مصاحبه OSCE کنفرانس و سمینار دانشجویی و ...) تعیین می شود . آزمونها بر اساس اهداف میتوانند به صورت آزمون ورودی (آگاهی از سطح آمادگی فراغیران) مرحله ای یا تکوینی (در فرایند تدریس با هدف شناسایی قوت و ضعف فراغیران) و آزمون پایانی یا تراکمی (پایان یک دوره یا مقطع آموزشی با هدف قضاؤت در مورد تسلط فراغیران) برگزار گردد.

خود ارزیابی (Self-evaluation) قسمت بعد از اتمام تدریس و برای پی بردن به نقاط قوت و ضعف آن انجام می گیرد و مدرس به ارزیابی و تحلیل فرایند تدریس می پردازد و نتایج آن را برای بهبود بخشیدن در مراحل بعدی مورد استفاده قرار می دهد.
نکته : زمان اختصاص داده شده به هر قسمت از مراحل تدریس باید مشخص شود.

منابع: در این قسمت منابع مورد استفاده شامل کتابهای مرجع ،مجلات، وب سایت ها و غیره به ترتیب اهمیت درج خواهد شد